

CẢI CÁCH THUẾ Ở CÁC NƯỚC ĐANG PHÁT TRIỂN

**Chương trình Thạc sỹ chính sách công
Chương trình giảng dạy kinh tế Fulbright**

Vũ Thành Tự Anh

1

Nội dung thảo luận

- ❑ Những động cơ của cải cách thuế
- ❑ Những trở ngại của cải cách thuế
- ❑ Một số nguyên lý cơ bản của cải cách thuế
- ❑ Một số bài học kinh nghiệm
- ❑ Thảo luận về cải cách thuế ở Việt Nam

2

Những động cơ của cải cách thuế

- Tài khóa: Tăng thu ngân sách
- Chính trị: Tái phân phối thu nhập
- Kinh tế: Hiệu quả
 - Phân bổ nguồn lực
 - Thúc đẩy tăng trưởng kinh tế
 - Giảm tổn thất phúc lợi vô ích
- Hành chính: Khả thi
 - Tăng cường hiệu quả hành thu
 - Giảm tải cho hoạt động quản lý thuế

3

Tăng thu ngân sách

- Là thước đo được chấp nhận phổ biến nhất cho sự thành công của cải cách thuế
 - Ở Việt Nam thì sao?
- Thu ngân sách:
 - Số tuyệt đối: Tổng thu sv. nhu cầu chi tiêu
 - Số tương đối: Tổng thu sv. GDP
 - Cơ cấu thu: Tính hợp lý và bền vững
 - Biện pháp tăng thu:
 - Thuế suất
 - Cơ sở thuế
 - Thất thoát, chi phí quản lý

4

Tái phân phối thu nhập và công bằng

- Công bằng dọc: Nghèo tương đối sv. tuyệt đối:
 - Giải quyết nghèo tương đối: “kéo xuống”
 - Tăng tính lũy tiến, tăng thuế lợi vốn, tăng thuế của cải, tăng thuế với hàng xa xỉ ...
 - Giải quyết nghèo tuyệt đối: “nâng lên”
 - Nâng ngưỡng chịu thuế, miễn giảm đối với nhóm thu nhập thấp nhất [tăng chi tiêu cho người nghèo]
- Công bằng ngang
 - Thu nhập từ các hoạt động khác nhau
 - Vấn nạn lạm phát

5

Hiệu quả

- Phân bổ nguồn lực
 - Khuyến khích tiết kiệm và đầu tư
 - Khuyến khích khởi nghiệp và chấp nhận rủi ro
- Thúc đẩy tăng trưởng kinh tế
 - Ưu đãi cho một số ngành công nghiệp hay địa điểm đầu tư
 - Giảm thuế suất để khuyến khích đầu tư
 - Lưu ý: Tính linh động của các dòng vốn quốc tế
- Giảm tổn thất phúc lợi vô ích
 - Tính “trung hòa” của thuế
 - Cơ sở thuế rộng, thuế suất thấp

6

Hành chính

- Giảm sự quá tải của hệ thống quản lý thuế
- Giảm chi phí quản lý thu thuế
- Giảm chi phí tuân thủ thuế

7

Những trở ngại của cải cách thuế

- Chính trị: Người được, kẻ mất
- Kỹ thuật:
 - Thông tin cần thiết để thiết kế, vận hành
 - Đánh giá tác động của luật thuế
 - Thuế "tối ưu"
- Nguồn lực:
 - Tài chính, nhân lực, hành chính, thời gian
- Tinh thần
 - Mặc cảm "không thể thay đổi"
- Bên ngoài: Lời khuyên không thích hợp

8

Một số nguyên tắc cơ bản

- Đúng tương đối sv. sai tuyệt đối (hay đơn giản sv. tối ưu)
- Mục đích chính là tăng tối đa nguồn thu, còn các vấn đề về công bằng nên được giải quyết thông qua chính sách chi tiêu
- Kinh tế học về thuế: Cơ sở rộng, thuế suất thấp

9

Một số bài học kinh nghiệm

- Cải cách vội vã thường thất bại
- Cơ hội thành công cao hơn nếu:
 - Thắng được lực cản chính trị
 - Nhà cải cách "trụ vững" và nhất quán
 - Cải cách từng phần sv. cải cách toàn diện
 - Tăng được nguồn thu
 - Tăng tối đa khả năng thu tại nguồn
 - Đơn giản hóa và hạ thuế suất hỗ trợ cho nhau
 - Thông tin về cải cách tới những bên liên quan

10

CẢI CÁCH THUẾ Ở VIỆT NAM

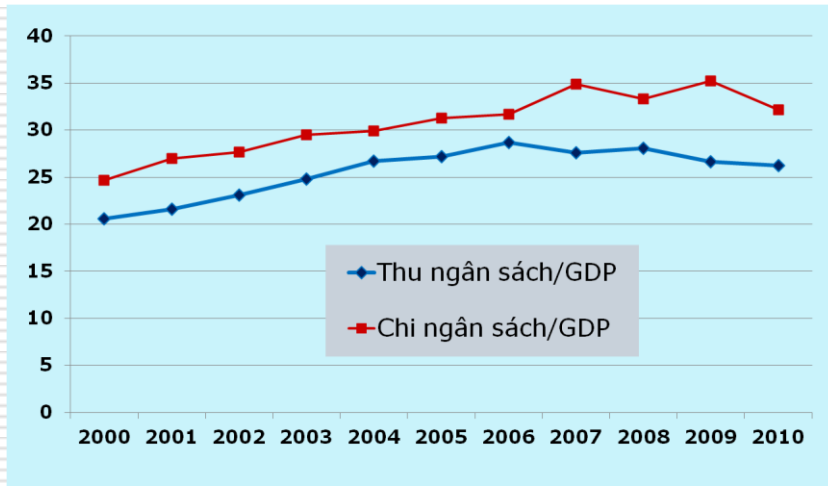
11

Nội dung trình bày

- Bức tranh ngân sách của Việt Nam
- Mục tiêu của cải cách thuế
- Định hướng cải cách thuế
- Thảo luận về thuận lợi và khó khăn của cải cách thuế ở Việt Nam

12

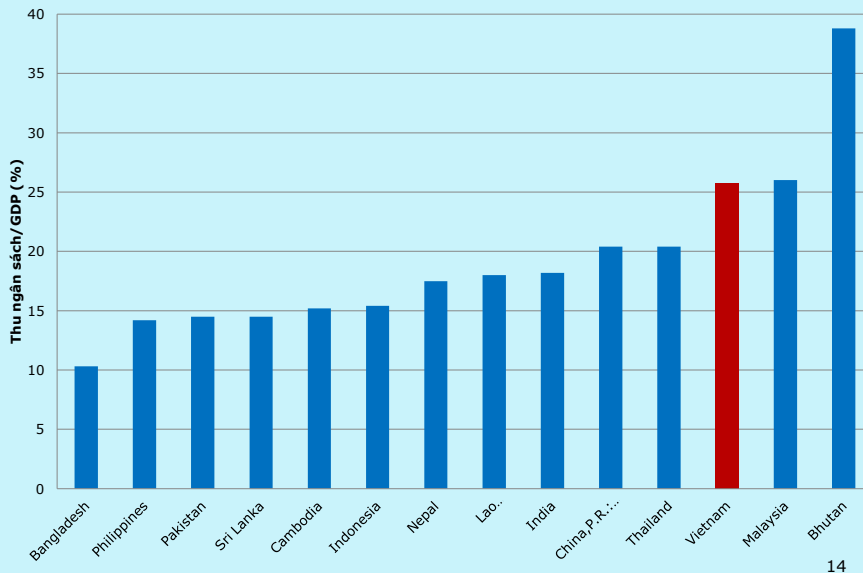
Thu, chi và thâm hụt ngân sách

Nguồn: Tính toán từ số liệu của Bộ Tài chính

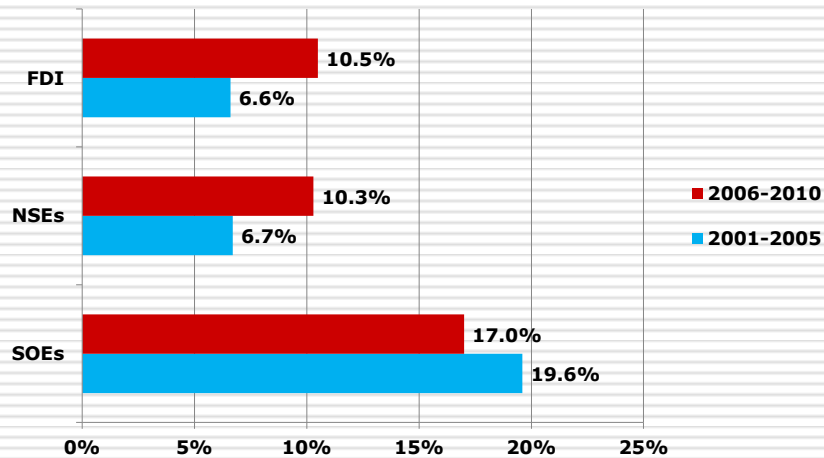
13

Các nền kinh tế mới nổi ở Châu Á Thu ngân sách 2010 (% GDP)

14

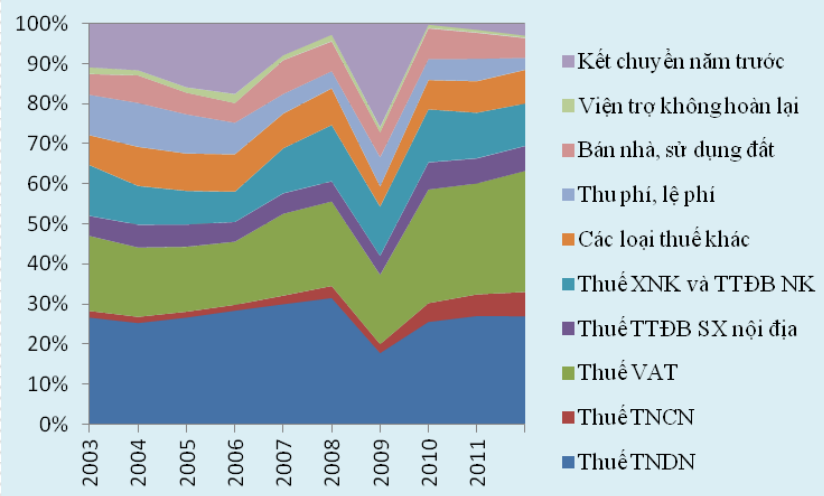
Cơ cấu thu theo khu vực kinh tế (trừ dầu)

Nguồn: Tính toán từ số liệu của Bộ Tài chính

15

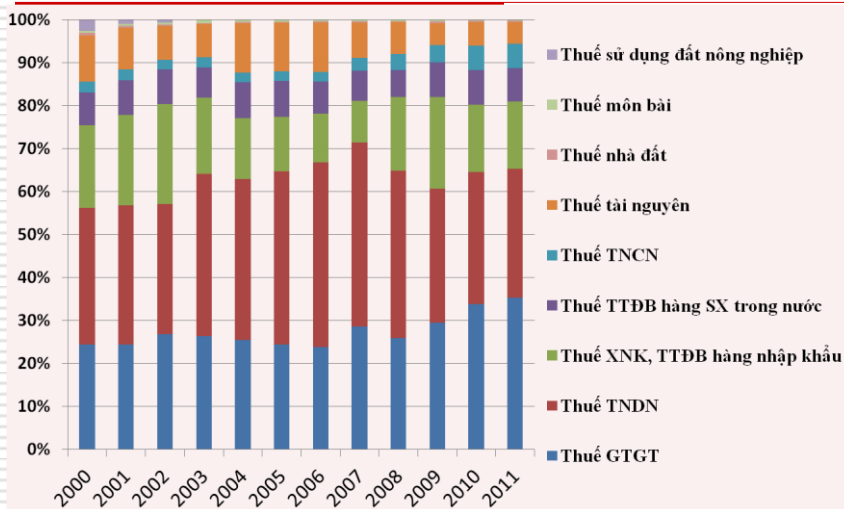
Cơ cấu thu ngân sách (2003-2011)

Nguồn: Tính toán từ số liệu của Bộ Tài chính

16

Cơ cấu thu thuế (2000-2011)

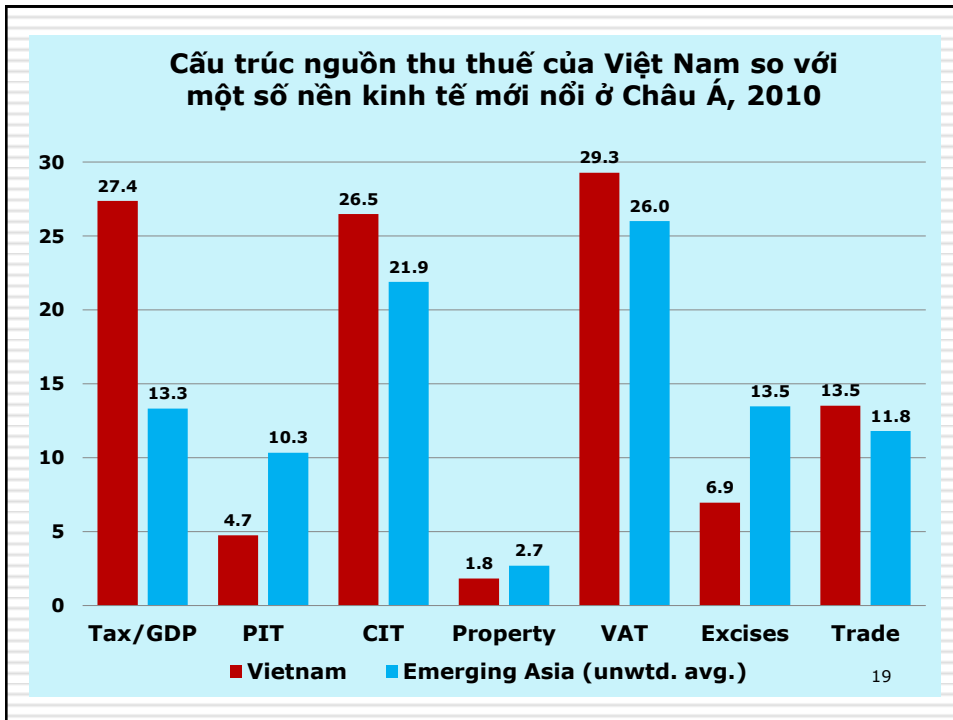
Nguồn: Tính toán từ số liệu của Bộ Tài chính

17

Đặc điểm cấu trúc thu ngân sách

- ❑ Tỷ lệ thu ngân sách so với GDP rất cao
- ❑ Phụ thuộc chủ yếu vào nguồn thu từ thuế, đặc biệt là VAT, thu nhập DN và XNK
- ❑ Thu từ dầu mỏ đang giảm nhanh
- ❑ Thuế XNK cũng có xu hướng giảm do sự giảm thuế suất hậu WTO
- ❑ Vai trò của VAT ngày càng lớn
- ❑ Thuế bất động sản rất nhỏ
- ❑ Thuế thu nhập cá nhân còn nhỏ nhưng tốc độ tăng khá nhanh

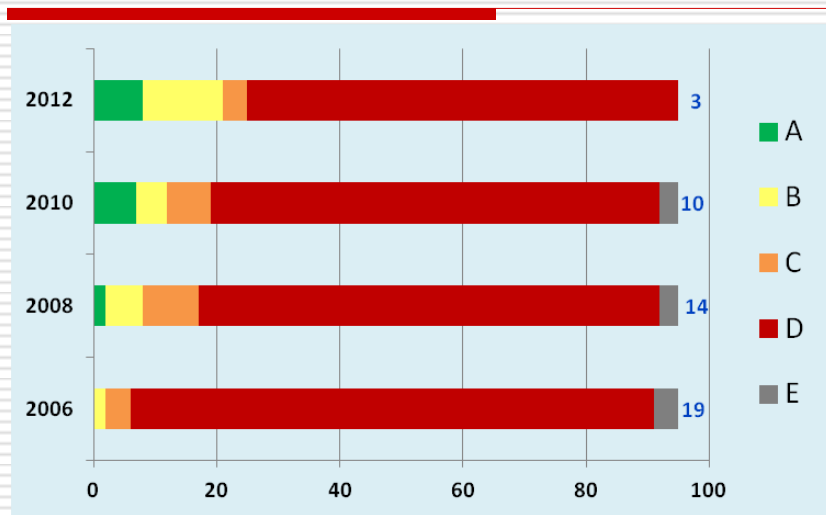
18

Thách thức của hệ thống thuế ở VN

- ❑ Thu ngân sách và thâm hụt ngân sách đều rất cao (so với GDP), không gian tài khóa đang thu hẹp
- ❑ Cơ cấu nguồn thu tiềm ẩn sự thiếu bền vững:
 - Phụ thuộc nhiều vào dầu mỏ, ngoại thương và DNNN
 - Nguồn thu từ thuế TNCN và BĐS còn quá thấp
- ❑ Hệ thống quản lý thu thuế kém hiệu quả
- ❑ Mức độ tuân thủ của người nộp thuế còn thấp
- ❑ Hệ thống ngân sách phức tạp, kém minh bạch

Tính minh bạch ngân sách của VN

Nguồn: Open Budget Survey

21

Mục tiêu tổng quát của cải cách thuế

- **Quyết định 732/QĐ-TTg (17/5/2011):** Xây dựng hệ thống chính sách thuế **đồng bộ, thống nhất, công bằng, hiệu quả**, phù hợp với **thể chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa**; **mức độ viên hợp lý** nhằm tạo điều kiện thúc đẩy sản xuất trong nước và là một trong những **công cụ quản lý kinh tế vĩ mô có hiệu quả, hiệu lực** của Đảng và Nhà nước. Xây dựng **ngành thuế Việt Nam hiện đại, hiệu lực, hiệu quả**; công tác quản lý thuế, phí và **lệ phí thống nhất, minh bạch, đơn giản, dễ hiểu, dễ thực hiện** dựa trên ba nền tảng cơ bản: thể chế chính sách thuế minh bạch, quy trình thủ tục hành chính thuế đơn giản, khoa học phù hợp với thông lệ quốc tế; nguồn nhân lực có chất lượng, liêm chính; ứng dụng công nghệ thông tin hiện đại, có tính liên kết, tích hợp, tự động hóa cao

22

Một số mục tiêu cụ thể về thu thuế

- Thu nội địa/thu ngân sách nhà nước:
 - 2015: hơn 70%
 - 2020: hơn 80%
- Thu ngân sách nhà nước/GDP
 - 2011-2015: khoảng 23 – 24% (trong đó tỷ lệ thu từ thuế, phí và lệ phí 22 – 23%)
- Tốc độ tăng thu thuế, phí và lệ phí bình quân hằng năm từ 16% - 18%/năm.

23

Một số mục tiêu cụ thể về quản lý thuế

	2015	2020
DN sử dụng dịch vụ thuế điện tử	> 60%	> 90%
DN đăng ký và khai thuế qua internet	> 50%	> 65%
Người nộp thuế hài lòng với DV cơ quan thuế	> 70%	> 80%
Tờ khai thuế đã nộp/phải nộp	> 90%	> 95%
Tỷ lệ tờ khai thuế đúng hạn	> 85%	> 95%
Tờ khai thuế được kiểm tra tự động	> 95%	100%

- 2020: Là một trong bốn nước đứng đầu Đông Nam Á về mức độ thuận lợi về thuế

24